

Streszczenie popularnonaukowe projektu

Celem projektu jest kontynuacja badań nad więźniami dożywotnimi, wykluczonymi ze społeczeństwa i kosztownymi.

Dotychczasowe badania dowiodły, że więźniowie dożywotni są zróżnicowani, gdyż mają oni różny stosunek do swojej kary i życia w więzieniu, i różnie adaptują się do warunków bezterminowej izolacji.

Jakie mają podejście do swojej kary? Z czego to wynika? Jak podchodzi do nich system więzienny? Czego wymaga i co im oferuje?

To kluczowe pytania badawcze – istotne nie tylko dla nauki, lecz także dla społeczeństwa i wymiaru sprawiedliwości.

Liczba więźniów dożywotnich i długoterminowych rośnie. Do 2012 r. skazanych na dożywocie było 300 zabójców. W kwietniu 2017 r. prawomocnie skazanych było 405.

Wzrost ich populacji dowodzi, że badania nad uzasadnieniem k.d.p.w. i jej wykonywaniem są konieczne. Mają one walor naukowy i praktyczny – opisują i diagnozują ważne zjawiska społeczne i prawne oraz dostarczają dowodów na to, czy i jak działa system sprawiedliwości – policja, sądy, więzienia.

Dotychczas prowadzone przez nas badania po raz pierwszy w Polsce pozwoliły na zebranie materiału badawczego na temat 300 skazanych na karę dożywotniego więzienia; materiału gromadzonego na różnych etapach wymiaru sprawiedliwości i życia skazanych na przestrzeni blisko 25 lat.

Ich kontynuacja umożliwi także stworzenie bazy publikacji, badaczy z całego świata oraz słów kluczowych dotyczących kary dożywotniego więzienia.

Badania pozwolą nam dotrzeć do akt sądowych – zazwyczaj kilkunastu lub kilkudziesięciu tomów w zależności od danego przypadku, oraz do akt więziennych dokumentujących średnio 10 lat ludzkiego życia. Przeanalizujemy także eksperckie opinie psychologów i psychiatrów, gdyż zdarzają się opinie tendencyjne i rutynowe mimo że decydują o uwięzieniu badanego na całe jego życie.

Osobiście dotrzemy do więźniów dożywotnich, ich rodzin i funkcjonariuszy, którzy z nimi na co dzień pracują, i przeprowadzimy z nimi wywiady.

Powodem podjęcia badań jest nowatorstwo obszaru – dotychczas nie było badań na temat opiniowania biegłych w sprawach karnych ani przydatności i skutków stosowania wiedzy eksperckiej w wymiarze sprawiedliwości. Nie było badań nad wykonaniem dożywotniej lub skrajnie długoletniej kary pozbawienia wolności. Badania są unikalne pod względem problemu badawczego, badanej grupy sprawców, następnie skazanych na k.d.p.w. i metodologii.

Uwzględniają złożoność i bogactwo danych na temat historii wykolejenia, kariery kryminalnej i osobowości sprawców zabójstw, historii życia więźniów dożywotnich i asystujących im najbliższych lub kadry więziennej.

Rezultaty badań dostarczą argumentów w debacie naukowej, społecznej i publicznej nad celem wykonywania k.d.p.w. czy kar długoterminowych.

Czy trzymanie w izolacji przez 30 lat ma sens? Jakie są tego efekty? Czy jest to konieczne dla naszego bezpieczeństwa? Czy więzienie „ratuje” życie nie tylko potencjalnym ofiarom, ale i sprawcom zabójstw, gdyż daje im możliwość odcięcia się od przemocy, wyjścia z nałogu, edukacji, pracy? I daje im dużo czasu.